

مؤلفه‌های نرم در تلاقی فرهنگ و اقتصاد

(دانشجویی برای اقتصاد مقاومتی)

نویسنده

عادل پیغامی

سرشناسه	پیغامی، عادل، ۱۳۵۲-
عنوان و نام پدیدآور	مؤلفه‌های نرم در تلاقی فرهنگ و اقتصاد: دلالت‌هایی بر اقتصاد مقاومتی / نویسنده عادل پیغامی
مشخصات نشر	تهران: مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۳۶۰ص.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۲۸۳۴-۹۲-۱
وضعیت فهرست‌نویسی	غیا
موضوع	ایران -- سیاست اقتصادی -- آینده‌نگری
موضوع	رشد اقتصادی -- ایران
موضوع	Economics -- Iran -- Sociological aspects
موضوع	Iran -- Economic policy -- Forecasting
نمونه افزوده	مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران
رده‌بندی کنگره	۳۹۵-م. ۴۷۳/ HC
رده‌بندی دیو	۳۲۸/۹۵
شماره کتابشناختی	۱۳۹۵۶۵

مؤلفه‌های نرم در تلاقی فرهنگ و اقتصاد (دلالت‌هایی برای اقتصاد مقاومتی)

نویسنده: عادل پیغامی

مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران و ستاد همایش ملی اقتصاد مقاومتی با مشارکت مؤسسه نشر شهر تهران، خیابان ولی‌عصر (عج)، خیابان شهید قیاضی (فرشته)، نبش چناران، شماره ۱۵ صندوق پستی: ۱۹۳۹۵/۱۹۷۵ تلفن: ۰۲۱-۲۲۰۰۳۴۶۹

پست الکترونیکی: info@iichs.org نشانی وب: www.iichs.ir

حروفچینی و صفحه‌آرایی: مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران

چاپ اول: ۱۳۹۵

تعداد: ۷۰۰

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۸۳۴-۹۲-۱

نشانی مرکز توزیع: نمایشگاه و فروشگاه دائمی سرای تاریخ

تهران، خیابان ولی‌عصر (عج)، خیابان شهید قیاضی (فرشته)، پلاک ۱۱

نمابر: ۰۲۱-۲۲۶۰۲۰۹۶ نشانی وب فروشگاه: www.iichstore.ir

سفارشات: ۰۲۱-۲۲۶۰۵۰۷۳ و ۰۹۱۲۹۳۷۵۴۴۰

نشانی ما در شبکه‌های اجتماعی: @IICHSPub

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار
۱۵	مقدمه
۱۷	تعاملات دوسویه فرهنگ و اقتصاد
۲۰	الف) ترکیب مضاف اول: اقتصاد فرهنگ
۲۰	ب) ترکیب مضاف دوم: زمینه‌های فرهنگی اقتصاد
۲۱	ج) ترکیب موصوف: اقتصاد فرهنگی
۲۱	د) ترکیب صفت: فرهنگ اقتصادی
۲۷	فصل اول
۲۷	اقتصاد فرهنگ
۲۹	مقدمه
۳۳	۱. اقتصاد کلان و عملکرد فرهنگ
۳۴	۲. اقتصاد فرهنگ در مقوله مصرف فرهنگی
۳۵	۳. اقتصاد فرهنگ در مقوله تولید فرهنگی
۳۶	۴. بازار و قیمت‌گذاری محصولات در اقتصاد فرهنگ
۳۸	۵. ابعاد حقوقی اقتصاد فرهنگ
۳۹	۶. اقتصاد فرهنگ در تعیین پروژه‌های فرهنگی
۳۹	۷. اقتصاد بنگاه‌های فرهنگی
۴۲	۸. ساختار بازارهای فرهنگی
۴۳	۹. اقتصاد رفاه در عرصه فرهنگ

۴۴	۱۰. حکمرانی شرکتی در فرهنگ
۴۶	۱۱. ابعاد جمعیت‌شناختی اقتصاد فرهنگ
۴۹	اقتصاد نیروی کار در عرصه فرهنگ
۵۰	۱۲. اقتصاد بین‌الملل فرهنگ
۵۱	۱۳. دولت در اقتصاد فرهنگ
۵۳	وجود نماز اقتصاد فرهنگ از ادبیات رایج اقتصادی
۵۷	احکام اسلامی نیازمند اقتصاد «فرهنگ و هنر و رسانه»
۶۰	اقتصاد مقاومتی بر مبنای رایج فرهنگی
۶۳	فصل دوم
۶۳	زمینه‌های فرهنگی برداخت‌های نرم اقتصاد
۶۵	مقدمه
۶۸	حافظه تاریخی
۶۹	زبان ارتباطاتی بین امام و مأموم
۷۱	۱. مفردات و واژگان
۷۴	۲. واسطه‌های ارتباطاتی
۷۶	۳. افق ذهنی، تصویر آینده و چشم‌انداز پیش‌رو
۷۷	۴. تأثیر و تأثرات عملی متقابل امام و مأموم
۷۷	فقدان آموزش و پرورش اقتصادی
۷۸	فقدان محصولات فرهنگی، هنری و رسانه‌ای
۷۸	امید دشمن به عملیات روانی علیه اقتصاد ایران
۷۸	خرده فرهنگ‌های معارض
۷۸	تخریب سرمایه‌های اجتماعی اقتصاد ایران
۸۰	نوشته‌جات روشنفکری در باب «علل عقب‌ماندگی ایرانیان»
۸۹	اغتشاش مفهومی و آشوب گفتمانی
۹۰	دوگان عین-ذهن
۹۴	عرصه فکر
۹۶	آیا در این سال‌ها فرهنگ فراموش شده بود؟
۹۹	نامگذاری سال، فناوری اجتماعی فرهنگی؛ نمونه کاوی مدل مفهومی حماسه
۱۱۳	استعداد به مثابه یک امر فرهنگی
۱۱۹	حکمرانی غیررسمی و افقی در فضای غیررسمی

تفاوت‌های مدیریت جهادی در دو عرصه «علمی-صنایع دفاعی» و «اقتصاد و فرهنگ»	۱۲۲
۱. عدم تخریب ارکان نظام	۱۲۵
۲. عدم تخریب ارکان علوم انسانی نظام با چماق موفقیت بخش‌های هسته‌ای و نظامی و امنیتی	۱۲۶
• مسئله ذهن-عین	۱۲۷
• مسأله رانت	۱۲۷
• استفاده از نظریات و تجارب غربی	۱۲۷
• پشتیبانی مالی	۱۲۸
• محسوس کردن و حسیت پر کن	۱۲۸
• اندازه‌گیری و آمار	۱۲۸
• پیچیدگی‌های خاص انسانی و جهانی	۱۲۹
• عرصه رسانه	۱۲۹
• فقدان آزمایشگاه	۱۲۹
جمع‌بندی	۱۳۰
فصل سوم	۱۳۵
اقتصاد فرهنگی	۱۳۵
مقدمه	۱۳۷
جمع‌بندی	۱۶۱
فصل چهارم	۱۶۳
فرهنگ اقتصادی	۱۶۳
مقدمه	۱۶۵
چیستی فرهنگ اقتصادی	۱۶۶
ضرورت فرهنگ‌سازی اقتصادی	۱۶۷
تربیت و فرهنگ‌سازی اقتصادی در تمدن اسلامی	۱۷۰
تربیت و فرهنگ‌سازی اقتصادی در غرب	۱۷۲
استانداردهای محتوایی فرهنگ‌سازی اقتصادی	۱۷۸
مؤلفه‌های فرهنگی اقتصادی	۱۸۲
اهمیت آموزش و پرورش	۱۸۶
تعلیم و تربیت مضاف رسمی/غیر رسمی/انارسمی	۱۸۸

۱۹۰.....	عکس‌العمل برنامه درسی در قبال تحولات پیرامونی
۱۹۴.....	تلفیق برنامه‌های درسی آشکار-رسمی و ضمنی-غیر رسمی
۱۹۵.....	مسئله امکان‌سنجی و ضرورت تعلیم و تربیت اقتصاد مقاومتی
۱۹۶.....	انتولوژی اقتصاد مقاومتی و مسئله تعلیم و تربیت آن
۲۰۲.....	اهمیت اسلامی اقتصاد مقاومتی
۲۰۹.....	نظریه‌های علمی مقاوم سازی اقتصاد و ارتباط آن با سواد علمی دانش آموز
۲۱۶.....	ابعاد هویتی اقتصاد مقاومتی و مقوله تعلیم و تربیت
۲۱۸.....	زبان مشترک اقتصاد مقاومتی
۲۲۶.....	ملزومات تعلیم تربیتی مقاوم سازی اقتصادی
۲۲۹.....	دلالات‌های مرسوم اساسی اقتصاد مقاومتی برای نظام تعلیم و تربیت کشور
۲۳۰.....	سیاست اول
۲۳۴.....	سیاست دوم
۲۳۹.....	سیاست سوم
۲۴۲.....	سیاست چهارم
۲۴۳.....	سیاست پنجم
۲۴۴.....	سیاست ششم
۲۴۵.....	سیاست هفتم
۲۴۷.....	سیاست هشتم
۲۴۸.....	سیاست نهم
۲۴۹.....	سیاست دهم
۲۵۰.....	سیاست یازدهم
۲۵۱.....	سیاست دوازدهم
۲۵۳.....	سیاست سیزدهم و چهاردهم
۲۵۴.....	سیاست پانزدهم
۲۵۵.....	سیاست شانزدهم
۲۵۶.....	سیاست هفدهم
۲۵۷.....	سیاست هجدهم
۲۵۹.....	سیاست نوزدهم
۲۶۰.....	سیاست بیستم
۲۶۱.....	سیاست بیست و یکم

سیاست بیست و دوم.....	۲۶۱
سیاست بیست و سوم.....	۲۶۳
سیاست بیست و چهارم.....	۲۶۴
جمع‌بندی.....	۲۶۵
سخن پایانی.....	۲۶۹
خطوط راهنمای اقتصاد مقاومتی برای سیاستگذاران و کارشناسان.....	۲۶۹
۱. بنیادهای اقتصادی.....	۲۷۵
۲. اقتصاد دانش‌بنیان.....	۲۷۹
۳. اقتصاد مردمی.....	۲۸۰
۴. عملیات ربحی و زیانهای.....	۲۸۲
۵. فرهنگ سازی مقاومت و جهاد.....	۲۸۳
۶. اقتصاد سیاسی و مدیریت اقتصاد مقاومتی.....	۲۸۴
۷. نظام اعتباری و بازار سرمایه.....	۲۸۵
۸. امنیت و اطلاعات.....	۲۸۶
۹. پدافند غیرعامل.....	۲۸۷
۱۰. دیپلماسی عمومی.....	۲۸۷
۱۱. اقتصاد بین‌الملل.....	۲۸۸
۱۲. سنجه‌ها و تبعات سنجی.....	۲۸۸
پیوست یک.....	۲۹۵
دو مصاحبه با مجله گفتمان الگو.....	۲۹۵
لقمه حرام اقتصاد ایران را شکننده می‌کند.....	۷۹۲
به‌سوی اقتصاد بی‌وزن.....	۲۹۷
مدارهای بومی توسعه.....	۳۲۵
پیوست دو.....	۳۱۹
رقابت‌پذیری جهانی ج. ا. ایران.....	۳۳۹
پیوست سه.....	۳۵۱
کلیدواژه‌های ذیل سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی برای ایجاد تصویر رسانه‌ای	
در ذهن مخاطب.....	۳۵۱
۱. عرصه مردم.....	۳۵۱
۲. درون‌زایی.....	۳۵۱

۳. برونگرایی و دیپلماسی اقتصادی ۳۵۲
۴. عدالت ۳۵۳
۵. اقتصاد دانش‌بنیان و پیشرو ۳۵۳
۶. مولدیت و تقویت بخش واقعی ۳۵۴
۷. تقویت رقابت‌پذیری اقتصاد، فرصت‌ساز ۳۵۴
۸. مدیریت مصرف ۴۵۳
۹. درآمد دولت ۵۵۳
۱۰. گفت‌وگو ۳۵۵
۱۱. باز ۳۵۵
۱۲. تقویت هماهنگی بین نظام مالی کشور ۵۵۳
۱۳. آفند و پدافند / طاف و پیر ۳۵۵
- پیوست چهار ۳۵۷
- تصویری از برنامه درسی اقتصاد باویتی در قالب کارشناسی ارشد ۳۵۷
- نام‌های اشخاص ۳۵۹

پیشگفتار

رکن اساسی هر اقتصادي موفق و سرفراز دنيا، اين بوده و هست كه خود را در برابر نوسانات و شوك‌هاي طبيعي اقتصاد و يا تهديدات و فشارهاي خارجي دشمنان و رقبا، مقاوم كنند. يافته‌هاي علمي كارشناسان اقتصادي و تجارب كشورهاي دنيا حاكي است رشد و شتاب بيشتري اقتصادي مستلزم مقاوم‌سازي بيش از بيش ساختارهاي اقتصادي است. از سوي ديگر تاريخ نشان داده كه ملل اسلامي علاوه بر آزاديخواه هميشه درگير هجمه‌هاي خصم‌آلود نظامي، فرهنگي، ادبيتي و اقتصاد دشمن مستكبر بوده و خواهند بود. به ويژه آنكه اين تقابل بر مصاديق و گاه حق و باطل باشد. دشمنان ايران اسلامي و ايرانيان مسلمان هم، قريش‌ها، رومي‌ها، مغول‌ها، انگليسي‌ها، فرانسوي‌ها، امريكايي‌ها، روس‌ها، چيني‌ها، و ... هستند كه در پي فلج كردن پايه‌هاي اقتصاد كشور و توقف حركت شتابنده ايران از هيچ دشمني و توطئه چيني دريغ نكرده‌اند. و اين مسئله‌اي است كه نبايد از آن غفلت كرد.

اقتصاد ما، علي‌رغم دردهاي مزمن تاريخي، خرابي‌هاي برجاى مانده از

طاغوت و هجمه‌های نظامی و اقتصادی دشمن زبون خارجی، در سه دهه گذشته انقلاب، با مجاهدت ملت ایران و تلاش همه اقشار اعم از کارگران، متخصصان و اصناف، با حرکتی بالنده و رو به رشد توانسته ضمن تأمین نیازهای اساسی کشور و فراهم کردن زیرساخت‌های اساسی، تلاش‌های خصم‌آلود دشمن را خنثی کرده و کشور را علی‌رغم دشمنی‌ها و موانع، در دستیابی به موفقیت‌های دفاعی و علمی و نیل به آرمان‌های تاریخی و الهی خود کمک کنند.

امروز، نزد آینده‌اندیش و پیشرفته‌ملت ایران در گرو دستیابی به الگویی سازمان‌یافته برای جمیع عناصر مولد و ساختارهای اقتصاد، گفتمانی عمومی و مردمی، فزاینده‌ی مداوم، حرکتی مستمر، مدبرانه، همه‌جانبه، و الگویی از اقتصاد پیشرفته، پیش‌رو، مستقل، مستحکم و دانش‌بنیان است که با باور به تعالیم حیات‌بخش و اقتدار آفرین اسلام و فرهنگ مقاومت، اتکاء به روحیه حمایه‌ی مشارکت جهادی آحاد مردم؛ خلاقیت، نوآوری، ریسک‌پذیری، امید، تلاش خالصانه، همبستگی روزافزون بین مردم پشتیبان انقلاب، و پویایی‌های درونزای همه ظرفیت‌های مولد دولتی و مردمی اقتصاد ملی، با خلق فرصت‌های جهانی، حضور برون‌گرا، فعال و مؤثر در تعاملات جهانی، برای مردم ایران، رشد و پویا، امنیت، رفاه و پیشرفت پایدار توأم با عدالت؛ و برای جهان اسلام و جامعه بشری الگویی اسلامی - ایرانی از رشد و شکوفایی بشری را به ارمغان می‌آورد. اقتصادی است در تراز ملت مستقل و عزتمند ایران، که با ابتکار عمل، در برابر بحران‌ها، شوک‌ها و نوسانات طبیعی اقتصاد، و تلاش خصم‌آلود و تحریم‌های اقتصادی دشمن، آسیب‌ناپذیر، رقابت‌پذیر، مقاوم، پایدار، باثبات، هوشمند، انعطاف‌پذیر، غیرشکننده، بازدارنده، و تحریم‌شکن است.

و ضمن استفاده از جمیع منابع طبیعی و انسانی خود اجازه نمی‌دهد تا هیچیک از فرصتها و داشته‌هایش، دستاویزی برای فشار دشمن شود.

سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی، که برآیند نظر نخبگانی و کارشناسی کشور است، به مثابه نقشه معماری نوین اقتصاد ایران، گامی دیگر از وظیفه تاریخی ملت ایران و تکمیل‌کننده حلقه‌های موفقیت‌های نظامی و علمی ایران است، که تک تک مختصات آن آرزوهای تاریخی مردمان این سرز و بوم و مطالبه نسل‌های آتی ما است.

از این رو انتظار می‌رود تمام معظم رهبری این بوده که قوای سه گانه، بخش‌های خصوصی و تعاونی، جاه به تخصصی و علمی، اصناف و فعالان اقتصادی، تحت مدیریت، برنامه‌ریزی مسئولیت قوه مجریه، با فوریت و زمان‌بندی مشخص، زمینه‌های نظری و عملی این تحول عظیم مردمی، فرهنگی، ساختاری و اقتصادی کشور و مشارکت همه اقشار و استفاده از جمیع ظرفیت‌های ایرانیان را فراهم کنند. با رفع موانع، تهیه قوانین و مقررات اجرائی و تدوین نقشه راه عملیاتی، و در چهارچوب قانون اساسی، چشم‌انداز ۲۰ ساله، برنامه‌های پنج‌ساله و مأموریت‌هایی که در قالب شعارهای سال مطرح می‌شوند، اقتصاد مقاومتی را سرلوحه اقدامات اجرایی، تقنینی و قضائی خود قرار دهند.

اعتقاد نگارنده این سطور این است که اقتصاد (اعم از نظامات، نهادها، ترتیبات، و رفتارهای اقتصادی) همه و همه قبل از هر چیزی مقوله‌ای فرهنگی‌اند چرا که موضوعی انسانی‌اند. از این رو دوگانه فرهنگ و اقتصاد را یک ثنویت نمی‌دانم. اقتصاد جزئی از فرهنگ هر انسان و همه هویت‌های جمعی و اجتماعی وی (اعم از خانواده، سازمان و جامعه) است و کاملاً متأثر از آن و البته تأثیرگذار بر آن است. موضوعات اقتصادی چنان آمیخته و

محفوظ در فرهنگ و عین آن هستند که تفکیک این دو ماهیتاً ناممکن و کژتاب است. هر چند ادبیات مطالعات فرهنگی و اقتصادی به لحاظ روش و یا واحدهای تحلیل در بین نخبگان و به اعتبار ایشان از هم تفکیک شوند، و یا حسب سازوکارها و نظامات انگیزشی و غایی تمایزی بین آن دو قائل باشند، اما این صرفاً به حیث تمرکز در نگاه و رویکرد است. هر گونه افتراق و جدایی فرهنگ از اقتصاد و پندار تراحم و تعارض و «این یا آن» قطعاً سنگ بنا و آمازی است غلط با تبعاتی سهمگین. تعاملات هم‌افزای دوسویه آن‌ها و تأثیرات آن‌ها نسبت به هم، و بیش از آن، اینکه اقتصاد را مقوله‌ای فرسنگ و عرصه‌ای از فرهنگ بدانیم، رمز موفقیت اقتصادی کشورهای پیشرفت‌یافته را به اهدافشان بوده است ولو اینکه آن اهداف و مقاصد از نظر ما مردود و باطل باشد. بنابراین و به طریق اولی، مسیر نیل به اقتصاد انسانی و اسلامی و اقتدار و رقی اقتصاد کشوری با داعیه‌های فرهنگی و انسانی، بی‌توجه به فرهنگ، فاعل و فاعل از آن ممکن نیست.

در این کتاب سعی شده تا تعاملات دوسویه فرهنگ و اقتصاد که فهرستی از مؤلفه‌های نرم در دستیابی به اقتصاد مقارن و زمینه‌های ضروری تحقق آن را به تصویر می‌کشند، مورد بحث و اثر نرم واقع شود.

امید است با اقدام و عمل به این سیاست‌ها افقی از تلاش و هدفی مشترک برای جمیع ارکان و عناصر مولد کشور فراهم شود تا با مشارکت حداکثری، فعال و مؤثر آحاد مردم به سوی الگویی ایرانی - اسلامی از پیشرفت و عدالت و کرامت انسانی برای جهانیان پیش رویم. ان شاء الله